

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliiensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De secunda ac tertia sente[n]tijs, earumque prolatione, ac fructuu[m] & expensarum condemnatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

rulerit sententiam, si postmodum in causa appellatio-
ne probations factae fuerint, ex quibus prior sententia
firmando est, quod hoc themate index appellatio-
niare debet male iudicatum ex nouis probationibus, &
honoris iudicis, a quo consultum video posse. Nic. 10. 10.

De secunda, ac tertia sententijs, earumq; prola-
ne, ac fructuum & expensarum
condemnatione.

C A P. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Acta omnia ad iudicem ad quem transportanda
sunt, ut super appellatione iudicium suum pra-
re queat, & quis ea mittere teneatur.
- 2 Appellatio est, que iurisdictionis exercitium iu-
dici ad quem tribuit, ideoq; de ea prius constat
debet, fallit tamen, ut num. 4. & v. de num. 12.
- 3 Iudex appellatiois pronuntiat se iudicem com-
petentem.
- 4 Iudex appellatiois confirmat, vel infirmat sen-
tentiam his verbis, bene, vel male iudicatum.
- 5 Expensarum condemnatio sit in causa appella-
tionis, etiam ab interloquitoria, & n. 24.
- 6 Iudex autem teneatur condemnare victum in ex-
pensis, quae in libello petitæ non fuerint, & n. 17.
- 7 Expensarum condēnatione om̄issa in diffinītia,
non potest amplius de expensis tractari, fallit
men in duobus casibus, & num. seq.
- 8 Iudex suam sententiam potest eadem die suppli-
re, ut puta super expensis.
- 9 Causa iusta excusat ab expensarū cōdemnatio-
ne, & quid in sacro palatio obseruetur, & n. 12.
- 10 Expensarū

- 11 *Expensarum in condemnatione, qua veniant, & quid bac in re Palatum obseruet.*
- 13 *Beneficium, quempiam acceptasse, probare non sufficit, nisi infra mensem acceptasse probetur.*
- 14 *Iurisdictio expressè sive tacitè prorogata iudicium redditus validum.*
- 15 *Prorogatio iurisdictioni ut valeat, necessario requiritur, quod iudex sit illius capax.*
- 16 *Iudex appellationis cum iudicis appellati sententiam reuocat, causas exprimere tenetur.*
- 18 *Expensarum condemnatio nedum in diffinitiua, sed in interloquitoria fieri debet.*
- 19 *Expensarum condemnatio sit in causa criminalium.*
- 20 *Expensarum à condemnatione excusatur, qui habuit iustum litigandi causam.*
- 21 *Iudex, quando ex iusta causa victum ab expensis absolvit, debet illam in sententia declarare.*
- 22 *Causae iusta litigandi qua sint, ut ab expensis qui excuserur.*
- 23 *Iudex post sententiam de expensis cognoscere non potest, quamvis earum condemnatio reseruata fuerit.*
- 25 *Expensa qua sint, qua in lite resarciri debeant.*
- 26 *Expense ratione contumacia, qua veniant.*

Vbi de appositione & iustitia primæ sententiae, eiulque validitate satis disputatum sit, ad sequiores sententias procedi solet, datis tamen in unaquaque instantia dilatationibus, seu seruatis substantialibus terminis, ex natura cause, ac ordine instantie dari, atque ser-

Pp 5

vari

uari solitis, de quibus supra titulo de terminorum obseruatione ad saturitatem diximus nos
repeto, & quia haec sequiores sententiae debet
priorem confirmare, vel infirmare, nec iuxta
ad quem potest pro confirmatione, vel infirmatione
sententiae deliberare, nisi ipsam sententiam
& acta prioris instantiae videat, lex iubet, ut in-
dex a quo infra 30. dies a die, a qua appellatum
fuerit non solum appellantem dimittat, & lite-
ras dimissorias (quas apostolos vocamus) appellanti
concedat, sed * etiam omnia acta coram ipso gesta, ut gestorum meritis bene consideratis
possit Index ad quem pro singuloru[m] fortuna
quiorem sententiam proferre, l. eos, S. super iis
in finalibus verbis, l. iudicibus, & l. præcipi-
tis. in his autem, C. de appellatio[n]e more a introdu-
ctum est, ut is litigitorum, qui emissam appellatio[n]em prosequi intendit, sit ipse appellans, vel
appellatus pro transportatione actorum prioris instantiae ad iudicem ad quem instet, & licet
lex præscriptam dilationem iudici a quo præfigat, & non notario, sed iudici hanc actoru[m] trans-
portationem præcipiat, non solemus alias, pro-
ut lege dictante possemus, iudicem ad transpor-
tationem actorum compellere, sed eius duncta-
xat notarium, qui fuit in causa actuarius, idque
ut cum iudicibus urbanus agamus, ac etiam
quia iudices sat is videntur, quo ad se acta con-
cedere, vbi appellatio[n]i deferunt, & sic reviside-
tur cum notario dunctaxat agenda, contra quem
solemus, vbi pro actorum transportatione insta-
mus, monitorium a iudice ad quem obtinere,
quo sub excommunicationibus, ac etiam pecu-
niarijs poenis monetur, ut vniuersa acta apud se
gelta

gesta ad iudicem aliquem, ac eius notarium in
causa deputatum infra tres dies transportasse
debeat, & nisi monitorio huiusmodi paruerit iu-
dex ad quem, nobis instantibus seruatis solitis
terminis ad videndum se excommunicari, quia
non paruit monitorio, & successuè ad videndū
se declarari, ad declaratoriam censuram, & poe-
narum in monitorio contentarum sententiam
procedit, & excommunicatus denunciatur, & v-
bi in excommunicatione indurato adhuc corde
perseueraret prævia aggrauatoria, & reaggraua-
toria, ac alijs solitis terminis, ad brachium secu-
lare deuenitur, quo manu militari acta, si repe-
riantur transportationi disposita, si autem eius
persona, donec monitorio paruisset retinēda ca-
perentur, raro tamen notarij hanc brachij sacer-
ularis inuocationem expectant, et si quas, vel exce-
ptiones, vel excusationes suæ cessationis habeāt,
solent illas allegare, & controuersias, si quæ sint
in hac specie, quæ artem ipsam notariatus cōcer-
nant, generalis notariorum mensarius dirimit.

Dixi autem eum, qui pro expeditione insta-
ret solere pro transportatione actorum instare,
sive fuerit appellans, sive appellatus, & iudicem
ad quem non posse cauam expedire, nisi acta
prioris instantiæ coram ipso producantur, quia
si iurisdictionem respicimus, & b nisi * sibi
prius constet de appellatione, quæ regulariter
est, & esse debet de actis indicis à quo, non habet
iudex ad quem iurisdictionis exercitium, &
causa non censetur ad ipsum deuoluta, cap. Ro-
mana, 9. si verò de appellatio, in 6. Francus in ca-
pit. cùm in Ecclesia vlti. notab. vbi etiam Dec. in
princip. de appell. Rota decisio. 199. in antiquis,
nota,

b

2

nota, quod ubi in causa prophanæ, in factibus
verbis de appell. & decis. ir. Innocen. Fustib-
atum in principio, eodem tit. idque non solum
ad effectu cognoscendi de iustitia vel iniuria
causæ, & sic de meritis ipsius appellacionis, sed
nec etiam ad effectum procedendi in causa ou-
litatis cum appellatione cumulata, cap. exhibi-
ta, verbo constiterit de iud. ubi Abb. lo. de Gra-
dibus in addit. ad Decium in dicto cap. cum in
ecclesiam, in verbo non probetur sub litera.
prout nec in causa attentatorum. Rota decisio.
190. in no. quoad reuocationem de attentatis, &
de appella. Estque hoc instantum verum, ut adi-
stos effectus non dicetur satis de appellatione
constare, si pars appellata obtinuerit causam
appellationis aduersarij committi, vel alias o-
missam appellationem fateretur. Rota dict. de-
cis. 190. Aegid. conclus. 684. quamquam de appel-
lacioni. sed non placuit alijs, & ratio est, quia is,
qui fatetur appellatum fuisse, non fatetur alias
qualitates in appellatione necessarias etiam quo-
ad effectum deuolutium, ut potè, quod infra de-
cem dies fuerit interposita. Aegid. dict. conclus.
684. quandoquidem habet appellans, docet en-
solum appellasse, sed etiam infra decem dies,
vel alias legitima tempora appellasse, est hæc
temporis qualitas essentialis ipsius appellatio-
nis etiam quoad effectum deuolutium. Aegid.
ibidem Franc. ubi supra, Decius ibidem in prin-
cipio, quamobrem traditum est, eum teorion
solum appellationem, sed etiam istam sententi-
am, à qua appellatum esset, procedere: ex cuius
die licebit dignoscere, an appellatio fuerit infra
decem dies interposita. lo. And. in d. c. Romana,

§ si verò in 6 quem refert & sequitur Fran. in di-
cto c. cum in ecclesia vlti. no. quæ tamen intelligas
vera esse, appellato postmodum contradicente, & allegante confessionem suam esse de ap-
pellatione in genere, non autem de qualitate tē-
poris ad eam necessaria, quia ipso non contradicente, iudex non debet de hoc, neque dubitare,
neque discutere, Aegid. conclu. 505. conclu. quod
si ambae partes de re iudicata.

Rursus limitabis prædicta de necessitate pro-
ductionis appellationis procedere, nisi iudicis
iurisdictio prorogata fuisset, vel iudex* pronu-
ciasset se iudicem competentem, neque ab ea in-
terloquitione fuisset appellatum, firmaretur enim
eius iurisdictio, & licet de appellatione nō
constaret, immò si nunquam fuisset appellatum,
valeret eius processus. Franc. in dict. cap. Roma-
na, §. si verò in fin. Aegi. conclu. 84. exequatoria,
versic. responde de scriptis, prout alibi etiam
vidisti partium consensu caussam deuolui, quæ
aliàs non erat deuoluta. Rota decis. 539. in antiq.
A grauamine de appell. 242. in antiq. nota, quod
caussa prophana, eod. tit.

Idem* dixero, si pars appellata esset, quæ pro
expeditione instaret, & pro ea pronunciandum
esset, quia isto casu licet appellans non produ-
xisset appellationem suam, cùm tamen quoad i-
psum, & eius præiudicium, firma sit iudicis iu-
risdictio, posset iudex suæ appellationis ad con-
firmationem sententiæ contra ipsum latæ pro-
cedere pronunciando bene iudicatum, & malè
appellatum, quatenus appellatum. Bal. in I. 2. C.
vt lite penden. veluti etiam posset pronunciare
in fauorem appellantis contra sententiam, etiam
si non

si non fuisset producta. Franc. in cap. exiōne, colum. 12. versicu. 3. quæritur de appellatio, licet secundum ipsum non possit isto casu in suorum appellantis, & in odium appellati non probantis sententiam procedi ad infirmatoriam sententia non productæ, sed tantum ad impositiōnem silentij ipsi appellanti, & erit potius puniūa, & contumacialis, quād diffiniciā sententia. Francus ibidem, quia cūm non constet de sententia, & de eius continentia, non potest apprēdere iudicii appellationis de eisdem sententia iustitia, vel iniustitia, si ergo illam infirmaret, vique iniquè faceret, cūm illa iusta esse potuisse, & per consequens ad huiusmodi infirmatoriam procedere non potest, nisi forte aliam viam contares, qua ego simili casu partes appellantis, stinens, vti consueui ad habendam diffiniciā, impetrando similiter commissionem, in qua narrato, quod appellatus non prætensam sententia, neque eius processum producere, & appellans non valet commodè habere, signatura sole describere, quod præfixo termino ipsi appellato ad docendum de prætensis sententia, atque processu, & ad illa transportanda, quo elapsō & non docto, neque transportato, iudex, cui prius causa negotij vna cum appellatione fuerat commissa procedat in negotio, prout in prima instantia, & signatura sole isto casu describere non alias præcisè, sed iudicis arbitrio, & per istam viam non solum excludimus sententiam appellati, ut in superiore casu, sed amplius reportamus debitiam in negocio principali.

Generaliter non transportatis actis à priori iudice, dum pro secunda, vel tertia sententia in-

stamus

stamus in unaquaque instantia suos iuxta natu-
ram caussæ, & ordinem instantiæ obseruamus
terminos, de quibus suprà, vbi de terminorum
substantialium obseruatione fusius diximus,
non repeto amplius, non probata probamus, &
non allegata allegamus, idque iura, & scriptu-
ras exhibendo, testes inducendo, & vbi opus sit
literas compulsoriales, gratiales, vel speciales
necnon remissorias pro exigentia caussæ obtine-
mus, & alia facimus, quæ nobis ad victoriam
conferre videntur, de quibus omnibus suprà suis
titulis tractauimus, & vbi caussa fuerit profe-
renda vltiori sententia instructa, continentia
sententiæ esse solet, ut priorem sententiam con-
firmet, vel infirmet d his verbis. Benè appella-
tum, & malè iudicatum, dictamque sententiam,
& eius processum per viam iniquitatis infir-
mandos esse, si infirmatoria futura esset senten-
tia, si autem confirmatoria, dicere solemus ma-
lè appellatum, & benè iudicatum, dictamque
sententiam confirmandam fore, & esse, prout
confirmamus, & quia fructus lite pendente
non debentur victori iure actionis, lex pro il-
lis iudicis officium indulget, quo solent iudi-
ces Roman. Cur. in ipsis succedaneis sententijs
condemnare victum in fructibus, in unaquaque
à die præcedentis latæ sententiæ, ut pote in secun-
da à die latæ primæ, & in tertia à die latæ secun-
dæ sententiarum, eadem * quoque ratione, ex
quo expensæ iudiciales post litem contestatam
non debentur iure actionis, neque via actionis
exigendæ veniunt, lex simili modo iudicis of-
ficium victori indulxit pro ipsis expensis, l. ædi-
les, s. sciendum, ff. de edilit. edict. & not. per In-
nocen-

nocentium in cap. fin. de dolo & contum. & inc. nib
con
in i
se si
one
iam
cer
Bar
diff
quo
su p
qua
fis ce
est i
cide
& d
mò
d. I.
d. c. I
versi
diffi
tent
form
tix
litis
&a,
Sæpè, de appellat. per Specul. tiru. de expensis, con
nunc de expensis, versic. hoc quoque notandum, in i
Rota decis. 353. in not. si Auditor de appellat. se si
e ceter * in libello non peterentur, ex quo iudicis one
7 officio debentur, poterit iudex ultra contentan- iam
petitione victoris ex officio suo vicum in ex- iam
pensis condemnare, & nisi fecerit, non defuerit, cer
qui voluere iudicem facere litem suam, & tene- Bar
ri de suo refundere, gloss. in l. omnem honorem, diff
cap. quando prouoc. non est necesse, idque ea / vt quo
f opinor) ratione, f quia * si omisla expensis su p
8 condemnatione sententia proferatur diffinitiva, qua
lex prohibet amplius de expensis tractari, l. ter- fis ce
minato, C. de fructib. & expensis litium, quam est i
sententiam glo. in d. l. omnem honorem iudicat, cide
tè non admitto, sed duntaxat concedo, quòd iu- & d
dex possit ex officio in expensis non petuus vicum mò
condemnare si velit, quod si prætermitterit, opi- d. I.
nor, eum non facere litem suam, neque de suo d. c. I
teneri, vbi non fuerint petitæ, gloss. est singularis versi
in c. fin. de rescriptis, quam sequuntur ibi Doct. diffi
& Barth. in l. 4. S. hoc autem iudicium, ff. de dam- tent
no infecto, Franc. in cap. Sæpè, col. penul. vers. 16. form
quæro de appell.

Et quamvis suprà dixerim, lata diffinitiva sen- tix
tentia iudicem non posse amplius de expensis litis
cognoscere, neque iudicare, l. terminato, C. de &a,
fructibus & litium expensis, hoc tamen perpe- G
tuum non est. g Finge, * quod iudex post latam tiga
diffinitiam, eadem tamen die veller sententiam de iu
super expensis supplere, & posset veluti eadem obri
die omnes alias accessiones ipsius sententiae ex- tax
pedire, l. Paulus, ff. de re iudi. c. cum appellatio- con
nibus,

nibus, de appell. in 6. ibi. eadem die expensarum
condemnationem faciens. h rursus, finge iudicē
in ipsa prolatione definitiū & sententiā reseruas-
se sibi hanc expensarum cognitionem & decisi-
onem, & beneficio istius reseruationis posset et-
iam post latam sententiam de expensis cognos-
cere, & iudicare, tex. in d. l. terminato, vbi etiam
Bar. & alij. finge; denique, quod iudex non aliās
diffinitiū è negotiū terminasset, sed super ali-
quo duntaxat incidenti pronunciaasset, & isto ca-
su posset index post latam huiusmodi sententiā
quandocunque usque ad finem caussæ in expen-
sis condemnare. Inno. in c. s. p. de appell. & ratio
est in promptu, quia licet iudex super aliquo in-
cidenti pronunciauerit, remanet adhuc iudex,
& durat eius officium usque ad diffinitiū, i-
mō etiam post diffinitiū per totum illum diē
d. l. Paulus sequitur Bart. in d. l. terminato, Abb.
d. c. s. p. vbi etiam Fran. col. 14. & seq. de appell.
versi. 8. queritur, quæ & si vera sint, vbi iudex nō
diffinitiū, sed interloquutoriam profert sen-
tentiam, nihilominus k soleamus in Rom. Cu. in
formula sententiæ interloquutoriæ ex abundan-
ti expensarum condemnationem usque ad finem
litis reseruare, quæ reseruatio secundum prædi-
cta, est potius abundans, quam necessaria.

Generaliter verò lex iubet eum, qui temerè li-
tigasset, in expensis condemnari, l. eum quem, ff.
de iudic. l. properandum, s. sin autem, C. eo. quā-
obrem cùm lex de eo, qui temerè litigasset, dun-
taxat loquatur, excusaret, l ab hac expensarum
condemnatione (quæ pena est temeritatis ipsius
litigatoriis) vbiunque vietus iustum habuisset
litigandi caussam, l. qui solidum, s. etiam, ff. de

Qq

1.2. &

1.2. & c. 1. in si. de elect. in 6. & viro bique nouis
Rard tamen consuevit Rom. Cur. & praesertim
sacrum palatum hanc excusationem admittere,
nec reperio alio casu fuisse admissam, nisi
eo, qui modò succumbens, prius in eiusdem
aliam sententiam reportasset, si modò ex noui-
ter deductis reuocaretur, in secus vero si ex ei-
dem Rot. decis. 251. in no. Licet sententia, de sen-
tentia, & re iudi. contra Specu. in loco ibi allega.
qui volebat quamlibet sententiam ab expensis
condemnatione excusare, & extra præscriptum
casum consuevit Ro. Cur. præsertim sacrum pa-
latum fere semper viatum victori in expensis
condemnare, Cassa. decis. 13. de rescrip. qua in re
& si videatur Rom. Cur. durè cum litigatoriis
agere, hanc nihilominus duritiem in alio litig-
toribus rependit, quia * & si lex i. beat viatum,
non solum in expensis judicialibus d. propera-
dum, §. autem, C. de iudi. sed etiam in viaticis
& alijs condemnari, dict. l. eum quem, si. de iudi.
mitigatur tamen iste rigor in Ro. Cur. in qua esti-
propter frequentiores forensium ex viuenteror-
bis regionibus cauissas, grauissimè siant viatico-
rum impensæ, nihilominus non consueverunt
judices Rom. Cu. de similibus viaticis, neque de
expensis viatus aliquam in ipsa expensarum ta-
xatione rationem habere, sed de judicialibus ci-
tum, & de his, quæ ex actis liquent, ut pote de ex-
pensis regestis, exaministelium, notulæ sen-
tiaz, & similium, quas vulgo expensas vias vo-
cant, supra quarum summam solèt iudices pau-
lo plus pro aduocato, procuratore, sollicitato-
re que concedere, prout inferius suo de expensis
tarum taxatione loco docemus.

ANNO

ANNOTATIONES.

More introductum.) Huc accedant, quæ suprà hoc
eodem lib. c. præcedenti in prin. diximus.

Et nisi sibi prius.) Iure quidem hoc fieri debet cum * b
appellatio iuris actionis iudicis ad quem fundamentum sit, 12
ideoque prius de ea sibi constare oportet, c. Romana, vbi glo.
in ver. præsumat, & cap. non solum, §. illa verò de appell. in
6. Rot. decis. 391. nota, quod auditor in antiqu. & decis. 11. Fuit
dubitatum in prin. in no. & Aegid. conclu. 21. & 18. & 100.
& saltem ipsa de appellatione, ut negotium denolueretur
per confessionem appellati constare debet, utputa, si appella-
tionis causam committi petiesset, idem Aegid. conclusi. 683.
quanquam. Ceterum in causa reuocationis attentatorum
hoc non procedit, vi soli sufficiat confessio, quia tunc magis
concludenter probanda est. Rot. decis. 190. quoad, in no. Quin-
imò hac facti specie, nec de ipsa appellatione prius constare
satis effet, nisi etiam infra decem dies appellatum fuisse, pro-
betur. ut apertissime volunt Ioan. Andr. in d. c. Romana, &
Spec. tit. de app. §. de off. ver. pen. & Rot. dec. 94. nota, quod
vbi in antiqu. & eò loci ex hoc dicit, quod * non sufficit pro- 13
bare, quempiam beneficium acceptasse, nisi infra mensem ac-
ceptasse probetur. Qua de re legitur in clem. 1. de concessio.
præbendarum, & iterum hoc proditum est in decis. 125. suf.
ficit appellanti in no. & per Compost. qui dicit sic obtinuisse
in e. cum dilesti, vbi Butr. in fin. & per Felic. in cap. quod ad
consultationem colum. antepen. ver. secunda conclusio de re
judicata. Nico. Anto. Grauat.

Nisi iud.) Iudicis * tam ordinarij, quam delegati iuris- c
dictio expresse, sive tacite prorogata, quante ad Validandum 14
iudicium sit efficacie, ut Iuris consulti intentia habetur, in
l. 2. §. sed si iudex, vbi Barto. & alij hanc materiam accus-
vate pertrahant, Innoc. & Felic. in cap. de causis, de offici-
deleg. Rota decis. 280. si index, in no. Guid. Pap. decis. 285.

Affl. decis. 117. numero 4. & decis. 227. Capit. duis. &
iterum Felin. in cap. 1. numero 10. de iudic. vbi pos. min.

Com. op. i. communem opinionem esse testatur, quod ex aliquo divi-
ca litis contestationem tacita prorogatio inducitur. Cenni
si prorogationis materiam tam de tempore ad tempus quo
de re ad rem, quam de persona ad personam sive copia
citatos locos conuolabis. Verum hoc unum non omittere
15 quod * in causis, in quibus de proroganda iurisditione eg-
itur, necessariò requiritur, ut illius index sit capax, dicit
sententia non eueniet, ut per Innocen. in cap. pastoris de re
iudica. Docto. in c. vliim. de iudic. & Affl. qui sa-
ganter explicat decis. 354. num. 14. cum sequ. Nicolau-
ton. Grauat.

d His verbis.) Adde libellorum architectum illius
Petr. Ferr. in forma sent. in causa appell. Bart. & reliqui
16 I. eos, C. de appell. Verum * index appellationis, cùm iudic.
appellatis sententiam impugnat, sive renocat, causam ex-
primere tenetur, quare priorem sententiam iniquam fuisse ab-
bitetur, ut not. in cap. sicut nobis, de re iudicatis tradidit
idem Ioan. Petr. in forma libell. appell. prope si. in verbis de
appellatum, secus verò si illam confirmares, nam tunc mi-
nimè caussam exprimere necesse est. Nicolau. Antimus
Grauatus.

e Ex licet.) Super hac re controuersantur Docto. Non quod
17 * iudex victum in expensis non petitis condemnare tenet-
tur, multis enim visum fuit, non teneri: verum si volunt
illum ex officio condemnare, viisque posset, ut tradidit op.
Bart. Ang. & plerique alij in I. properandum, §. sive cum
alterutra, C. de iudic. Paris. à Put. in tract. Synd. in verbis ex-
pense, §. potestas, numero 4. & Felin. in cap. significaturum
de excep. Sed id nonnulli in expensis ante litem contestam
factis intelligunt, secus verò post, in quibus etiam si ille p-
tit & non fuerint, iudex tamen in eis victum condemnare ob-
stringitur, inter quos est Salicet. in d. I. properandum, §. sive

autem alterutra, & Ang. s. cum pugnans in l. Paulus 1. de re
iudicata, quorum opinioni vbi se Imola sublribit. Attamen
prior opinio, quod non teneatur, nisi ipse condemnare volu- Com. op. 1
rit, communis calculo à Doctoribus recipitur, ut Iason in di-
ct. l. properandum, §. sive autem alterutra, numero 31, qui in
practica ita etiam seruari testatur. At Ant. Trem. in addit.
ad Praxim Bonacc. tit. de recus. numero quarto, in versic. ra-
tificare, posteriorem opinionem communem esse affirmat, id-
circo ad eundem opiniones vtile erit semper in libello de
expensis protestari, illasque petere, nam hoc casu iudex vi-
tium victori necessariò ad expensas (quando tamen iure de-
bentur) condemnare tenetur, aliter ès ère suo resarcire ob-
stringitur, ut Doctores omnes prædictas locis in hoc conue-
niunt. Quas quidem expensas tacite etiam petere sufficit,
et p. si sententiam pro se ferri postulet, ut communiter in
libellis heris olet, nam intelligitur omnibus cum accessorijs,
vi perbellè Bald. scriptum reliquit in dict. l. properandum,
§. sive autem alterutra, cui Paul. Castren. Alexand. & Ias.
ibi, numero 32, consentiunt, & memorie commendandum
est. admonent. Et * expensum condemnatio nedum in dif- 18
finitus, intentia sed etiam in interloquitoria facienda est,
p. r. I. s. post ceteros èd loci numero 19, qui hanc opinionem
communem esse ait, & t. m. in principali causa, quam appell-
litionis. Paul. Castren. in l. destitiss. ff. de iudic. & latius
per Gram. decisio. 83. Que * expensum etiam criminalibus in 19
causis vendicant sibi locum, ut succumbens illas resarcire
teneatur. I. s. sepè citato loco, numero 21. Gram. decis. 39.
& est communis opinio teste Franc. Mar. decis. Delphi. 276. Com. op. 2
Preditta intelligas, nisi * victus iustum litigandi causam. 20
habuisset, eaenim à dictis expensis excusationem præstat,
ut I. s. ibi, numero tertio, Mil. in reper. in ver. expens. &
tradit Hierony. Cagno. in l. in alterius, numero 25. ff. de reg.
iur. vbi hanc opinionem communibus suffragijs receptam es- Com. op. 3
se prodidit, veluti si doctissimus vir alicui litigare consu-

Com. op. i.

Iuerit, nam excusaretur ab expensis, si in causa suabiderit,
 & licet ab hac opinione nonnulli dissentiant, atamen
 muni calculo à Doctribus recipitur, teste Cart. conf. nu-
 mero 14. intelligas tamen ut per Ies. allegat, loco cuius-
 mero 8. Cæterum quod diximus, iustam scilicet ligam
 causam ab expensis victum excusare, pluribus modis limi-
 ta, veluti per Ies. ubi supra numero 3. sive ad 11. Sed ad
 21 uertendum esse admonet ibi numero 10. quod quando-
 dex iusta ex causa victum ab expensis absolvit, vel in
 sententia exprimat, cum declarare teneatur, vide eam mal-
 tas adducentem auctoritates. Et quando* litigare vole-
 buisse iustam causam litigandi dici possit, vide Lufsan. in
 cap. quoniam in ver. expensa, numero 5. cum sequentia
 patet, ubi latius pertractat, ponendo quinque c. s. & l. in
 mē Rebuff. in commen. in const. Gallie in tract. de expensis
 prin. numer. 30. lib. 3. Bern. Diaz. in suis regu. in ver. expen-
 sarum regu. 274. & Guid. Pap. decis. 436. num. 65. Nul.
 Anto. Grauatus.

f *Quia omissa.*) Adde Afflist. decis. 42. n. 2. intellige
 tamen, ut in sub sequenti add. r. 2. s. dicimus.

g *Finge quod.*) Vide Abb. in t. s. p. in fin. de appell. illi-
 que etiam Franc. col. 14. versi. 8. queritur, & que supra di-
 ximus lib. 3. cap. 10. sub litera E.

h *Rursus.*) Iudicem* non posse post sententiam victum
 de expensis cognoscere, quamvis eorum condemnatio res-
 uata fuerit, pro comperto habetur, per l. terminato hic alleg.
 ubi Bald. colum. penult. ver. quero, & in authen. generali-
 ter, numero 11. C. de episc. & cler. & tradit Ius. in l. pape-
 randum, §. siue autem alterutra, numero 27. C. de iudic. ful-
 lit tamen ubi statutum vigeret (prout in Regno Neap. quod
 vietus victori ad expensas condemnetur, nam tunc expensa
 peti possunt, & de eis index cognoscet, etiam si illarum con-
 demnatio omissa fuerit, ne dum rescrivata, & ab ea minime
 quoque provocatum, ita pulchre Barto. in l. tertia, §. rem. §.
 de leg.

de leg. 3. & in l. non solum, ff. de rei vend. Alexand. in l. Paulus, numero 8. ff. de re iudic. & Afflitt. in constit. reg. Neap. duorum, numero 2. & hæc est communis opinio, quic- Com. op. quid Math. & fil. è regione dixerit sing. 80. teste Prosp. Carau. in comment. super ritibus magn. & Curiae Vica. Reg. Neap. in ritu 297. num. 5. versicu. secundo casu, & sc d. l. terminato, recipit limitationem, locum non habere, vbi municipali leg. (ut suprà diximus,) cauetur, expensas vincenti à victo re- sanciendas esse. Nico. Anto. Grauatin.

Finge denique.) Huc accedant, que diximus libr. 3. i cap. 10. sub lit. E.

Nihilominus.) Adde Afflitt. decis. 42. vbi decisum k fuisse testatur, quod * appellans ab interloquitoria debet in expensis condemnari, si bene. pp. II. tum & male iudicatum fuisse pronuntietur, nec debet de iure dictæ expense in fine causa r. f. r. ri. Grauatin.

Excusat.) Huc spectant, que suprà diximus sub lit. E. l

Secus verò.) Adde Butr. & Abb. in c. finem litibus, de dol. & contu. Ang. in l. negotiorum pen. col. de app. Ias. in l. properandum, §. siue autem alterutra. num. 24. C. de iuac. & Afflitt. decis. 42. Graua.

Sed etiam in viaticis.) Si expensas, * que in lite re- sanciendas sunt, scire cupis, magistrum glo. consulas in dist. cap. finem litibus, vbi expensas necessarias, utiles, & moder- tas resaciendas tantum esse certes. Et quoniam horum triū super verborum declaratione longa commentaria interpre- tes egerunt: si tibi satisfactum velis, eos legere non te pigeat. Ceterū illud hac in materia non prætermittam, quod in expensarum condemnatione, damna in rebus illata non ve- nient, sed que duntur at personæ illata fuere, exempligra- tia, Si artifex diu litigauerit, ut traditum est à Specul. & Ioan. Andr. in addit. ad eum, titul. de expens. §. ultim. ver- sicu. quid si victor artifex. Butr. dicto cap. finem litibus, & Ias. in l. properandum, §. si autem alterutra. numero 13.

de iudic. vbi etiam ad præsens institutum militare, decidit, & n. 15. quando reus partim obtinuit. patruus succubuit, quoniam pacto expensarum condemnatio sonda erit. Sed quoniam expensæ aliquando ratione contumaciam liquando victoriæ debentur, & nonnulla in hū casu discrimina quomodo refici debeant, & que nam rebus expensæ, idcirco Bart. & Ias. declarantes legas in sancimus, nume. 8. C. de iudic. Rebuf. in tract. de expensis commun. consti. Gall. art. 5. n. 55. & it. rum art. 8. n. 14. cib. seq. lib. 3. Lar. fr. in capit. quoniam contra, in verb. expensæ, nume. 24. de probat & Prosp. Carav. in commen. ritu. mag. Cur. vic. Neapo. 298. numero 9. cum sequen. vbi post. I. f. Rebuff. citatis in locis septem enumerat differentias, viue inter cæteras, quod* in expensis, ratione contumaciam debitis, nedum, quæ in iudicio circa aduocatos, procuratores, & notarios erogat. e fucrint, debentur, sed que in iūnere, non & damna in persona, rebusque etiam illis, secundum Accurs. & Bartol. in l. prima, ff. de iudic. mut. cibis, & in dicta l. sancimus, vbi I. f. numero 8. secu. vero in expensis ob causæ victoriæ debitum, cumque in illis, dannarebus illata non includuntur. Ext. & alia differentia, quia in expensis ratione contumacie non computatur ille, qui ab ministris facturus fuisset, sed in expensis victoria causa viue sic. I. f. in l. 1. §. vlti. nume. 25. ff. si quis ius dic. non obtem. vbi latius etiam hanc explicat. Cæteras autem differentias citatis in locis, (si lubet) legere poteris, quas breuiatu cufsa cor. sultò omittimus.

De restitutione in integrum.

C A P. III.

S V M M A R I V M.

I Restitutio in integrum peti potest, vbi appellatio denegatur.

2 R.